

Kyynelteiden sairaudet

Lääkärikirja Duodecim

28.3.2022

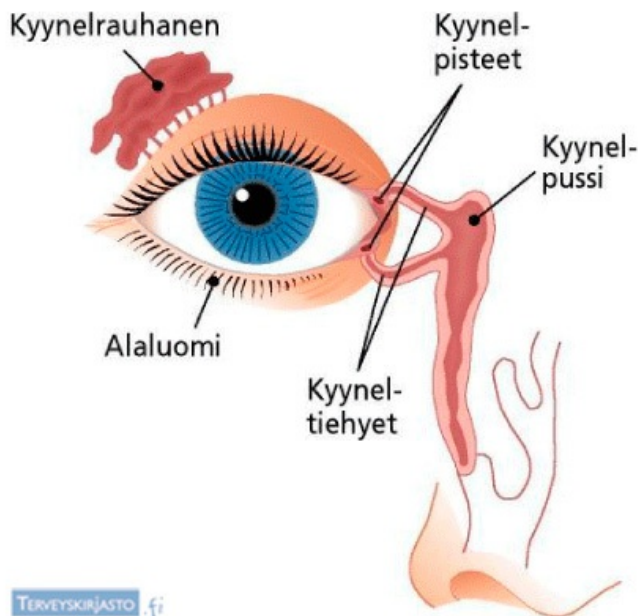
Yleislääketieteen erikoislääkäri Osmo Saarelma

- Tulehdukset
- Kyynelteiden ahtauma ja tukos
- Silmien kuivuminen
- Kirjallisuutta

Kyynelteillä tarkoitetaan kyneleitä muodostavia kyynelrauhasia, jotka sijaitsevat silmäkuoppien ylä-ulkoreunassa, näistä silmään johtavia kyynelrahasen tiehyitä, silmän sisäreunassa ylä- ja alaluomessa olevia kyynelpisteitä sekä näistä alkavia kyyneltiehyitä, joiden kautta kyynelneste poistuu silmästä nenän tyvessä oleviin kyynelpusseihin. Kyynelpussit puolestaan tyhjenevät nenäkäytäviin kyynelkanavia pitkin (ks. kuva 1). Normaalisti kyneleet muodostavat silmän pinnalle noin sadasosamillimetrin paksuisen kalvon, joka suojaa ja ravitsee side- ja sarveiskalvoa.

Kyynelteiden sairaudet ovat pääasiassa tulehduksia, kyyneltiehyiden tukkeutumista, jonka pääoireena on silmien vuotaminen, tai kyynelnesteen vajaatuotantoa, joka aiheuttaa silmien kuivumisen.

Kuva 1. Kyyneltiet. Kyneleet syntyvät silmäkuopassa olevissa kyynelrauhasissa. Niistä kyynelneste leviää suojaamaan silmän näkyviä osia. Kyynelneste poistuu kyynelpisteiden kautta kyynelpussiin ja kulkeutuu sieltä nenäkäytäviin.

Suurena ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Tulehdukset

Kyynelrahasen tulehdus on harvinainen. Se aiheuttaa turvotusta, kipua ja punoitusta

kyynelrauhan seudussa. Joskus rauhasesta erittyvä kyynelneste voi olla märkäistä. Äkillinen tulehdus on yleensä toispuolinen, ja sitä aiheuttavat virukset ja bakteerit. Pitkällistä kyynelrauhan tulehdusta voivat aiheuttaa eräät yleissairaudet, kuten sarkoidoosi ja reumaattiset sairaudet.

[Kyynelpussin tulehdus](#) on edellistä yleisempi. Se aiheuttaa kipua ja turvotusta kyynelpussin seutuun nenän tyveen. Tulehdus tukkeuttaa kyyneltien, ja tämän vuoksi silmästä on kyynelvuotoa. Tulehdus on yleensä seurausta kyynelkanavan ahtaudesta.

Sekä kyynelrauhan että kyynelpussin tulehdusta epäiltäessä on aina syytä hakeutua lääkäriin. Bakteerin aiheuttamiin tulehduksiin on hoitona antibioottikuuri, mutta joskus märkäpesäke joudutaan avaamaan kirurgisesti. Tulehduksen rauhoituttua voidaan hoitaa taustalla ollut ahtauma tai tukos.

Kyynelteiden ahtauma ja tukos

Kyynelnestettä silmästä pois vievät kyyneltiet voivat olla synnynnäisesti tukossa, tai ahtauma voi kehittyä vähitellen itsestään, tulehdusten seurauksena tai joskus harvoin kasvaimen seurauksena. Ahtauman oireena on kyynelnesteen vuotaminen silmästä ja joskus tähän liittyvä rähiminen. Kyynelvuoto voi johtua myös silmäluomen kääntymisestä iän myötä ulospäin, jolloin alaluomen kyynelpiste ei enää pysty keräämään kyynelnestettä.

Vastasyntyneen kyynelteiden tukos on hyvin yleinen, mutta kyyneltie avautuu yleensä itsestään puolen vuoden ikään mennessä.

Aikuisten kyynelteiden ahtautumisen vuoksi rähmiviä silmiä hoidetaan alkuun antibioottitipoilla ja tarvittaessa kyynelkanavan huuhtelulla. Mikäli vaiva osoittautuu kuukausia kestäväksi, kyynelkanaviin kohdistuva silikoniputkitus tai leikkaus voi olla tarpeen. Ks. myös erillinen artikkeli [Kyyneltietukos](#).

Silmien kuivuminen

[Silmien kuivuminen](#) on seurausta kyynelnesteen erityksen vähenemisestä. Oireena on kuivuuden ja roskan tunne silmissä. Kuivuminen on yleistä ikääntymisen yhteydessä, mutta voi myös liittyä joidenkin lääkkeiden (esim. antihistamiinit, eräät masennus-, hormoni- tai verenpainelääkkeet) käyttöön tai reumaattisiin ja allergisiin sairauksiin. Myös tuuli, savu ja kuiva ilma aiheuttavat silmien kuivumista. Mahdollisen syyn poistamisen lisäksi kuivia silmiä voidaan hoitaa kostuttavilla silmätippoilla.